

HonigBreetHuis

Een uitgave van de vereniging tot instandhouding en uitbreiding der Zaanlandse oudheidkundige verzameling Jacob Honig Jansz. Jr.

EEN JUBILEUM, WAARD OM TE VIEREN

Tien jaar jong en niettemin een historisch verleden van ruim anderhalve eeuw. Een unieke combinatie van jong enthousiasme en een volwassen fundament. Op zich is het nauwelijks een reden om het tienjarig jubileum uitgebreid te vieren (want is het een verdienste als je ouder wordt? De dagen gaan ongemerkt voorbij en het lijkt of je amper iets hoeft te doen om die tien jaar te verdienen). Maar voor ons is 10 jaar Honig Breethuis een goede aanleiding om het wel te vieren. Als mogelijkheid om onze vriendschapsbanden te versterken en om aan onze regio uitgebreid te laten zien wie wij zijn, wat we doen, wat we bieden, maar ook om nieuwe activiteiten op te starten. En dat lukt alleen als we dat met elkaar doen.

De ervaring leert dat iedereen die ons huis en onze doelstelling kent, enthousiast wordt en graag op de een of andere wijze betrokken raakt. Maar wat is het dan dat zo trekt? Ten eerste de sfeer die wordt gecreëerd door onze vrijwilligers waarbij gastvrijheid, hartelijkheid en elegantie de kern vormen. Daarnaast natuurlijk de talloze activiteiten die door onze grote groep vrijwilligers worden geïnitieerd en georganiseerd. Hierbij draait het steeds om de combinatie: aandacht, vakmanschap, gastvrijheid en, niet te vergeten, de schitterende collectie. Ons imposante huis aan de Lagedijk in Zandijk heeft veel bijzonderheden die stuk voor stuk de moeite waard zijn om bij stil te staan. Eigenlijk teveel om te noemen. Toch kan ik niet nalaten om er een paar te belichten, in willekeurige volgorde.

Uniek zijn de behangselschilderingen in de 'tuinkamer', van de

Amsterdamse landschapsschilder Willem Uppink (1767-1849).

Daarnaast vallen de betegelde smuiger (schouw) en de Zaankamer met staand horloge en pastelportretten van de familie Breet in het oog.

Het aardige daarbij is dat je, in tegenstelling tot in de grote musea, niet overvoerd wordt en uitgebreid de tijd kunt nemen om de collectiestukken van dichtbij in de juiste setting te bewonderen. Het huis is niet alleen van buiten mooi, maar ook van binnen. De originele trap voert je – als ware het een ontdekkingsreis – naar de kleine vertrekken op de verdieping die, met hun authentieke inrichting, elk een eigen verhaal vertellen.

Voor gezinnen met kleine kinderen zijn er speciale arrangementen. Trouwens, heeft u al eens een kijkje genomen in de educatiehoek op zolder waar 10-15 kinderen heerlijk kunnen tekenen en schilderen?

Ook de nieuwe burgers verwelkomen we graag om ze kennis te laten maken met ons huis en haar rijke geschiedenis. Een eerste groep bracht ons al eerder een bezoek, meerdere zullen dit jaar volgen. Onze vrijwilligers dragen van harte een stukje inburgeringskennis over aan deze nieuwkomers in de Zaanstreek.

Start van de feestperiode met de vrijwilligers

Eigenlijk ervaren wij ons huis als te klein om al onze activiteiten (en ambities daartoe) te ontplooiën. Want dat zijn er vele. Laat ik jong beginnen met het educatieproject. Meer dan 150 scholieren bezochten dit voorjaar ons huis. Een klein team toegewijde professionele vrijwilligers laat de kinderen om het hoekje naar het verleden kijken door ze het verhaal achter het huis en haar verzameling te vertellen.

Onze minder jonge bezoekers kunnen veel vertellen over hun jeugd. Het Honig Breethuis is dan ook voor deze categorie een feest van herkenning. Vaak komen ze terug met hun kinderen en kleinkinderen om te laten zien hoe men vroeger woonde en leefde. En dikwijls hoor je dan zeggen: "Dat hebben wij ook nog thuis." Dan merk je dat onze collectie leeft en haar geschiedenis zich verdiept.

Met regelmaat organiseren we wandelingen in Zaandijk, met als start- en eindpunt ons huis, waar de deelnemers onthaald worden op een welkomst- en afscheidsdrankje en natuurlijk ook de gelegenheid krijgen het huis te bezichtigen. Het enthousiasme voor deze begeleide wandelingen is zo groot dat dit voorjaar een extra wandeltocht is ingelast. Ook aan de website wordt hard gewerkt door een team van toegewijde vrijwilligers. Zo behoort online reserveren voor een concert, lezing of wandeltocht nu tot de mogelijkheden. Verder is het de bedoeling dat de site nog informatiever en gebruiksvriendelijker wordt en gaan actuele onderwerpen meer aandacht krijgen.

Dan de Nieuwsbrief voor leden, vrijwilligers en belangstellenden, het door ons redactieteam op professionele wijze vervaardigde nieuwsbulletin over het wel en wee van het Honig Breethuis. We streven ernaar om elk jaar twee of drie nieuwsbrieven te laten verschijnen. En niet te vergeten de zondagmiddagconcerten. We zijn trots op deze muzikale 'pareltjes' die een klein aantal gasten kunnen beluisteren. Bescheiden van opzet (door de beperkte ruimte), maar groots van kwaliteit. Steeds vaker krijgen wij het verzoek van artiesten van naam om een optreden te mogen verzorgen. Ook bij de concerten staat gastvrijheid hoog in het vaandel. Want waar word je nog, in deze tijd, na afloop uitgenodigd - zoals mevrouw Honig

of mevrouw Breet dat ook zou hebben gedaan - om nog even na te praten onder het genot van een kopje thee of een glaasje wijn?

Naast de vaste collectie verzorgen we wisselende exposities in het Kabinetje, in samenwerking met het Zaan Museum en het Gemeentearchief Zaanstad. Verschillende onderwerpen komen aan bod. Zo was tot half september 'Pareltjes uit Zaan familiebezit. Aanwinsten Honig Breethuis' te zien. Vanaf 19 september staat ons jubilerende woonhuismuseum in het teken van feest, met als aftrap de expositie 'Feest in de Zaanstreek'. Loop vooral even binnen om een kijkje te nemen. Ook bij de lezingen staat kwaliteit voorop. Regelmatig nodigen wij deskundige sprekers uit die hun wetenschappelijke kennis over verschillende onderwerpen graag met u delen. In 2010 gaat een lezingencyclus van start voor twee jaar met als thema 'Een eeuw van veranderingen in denken en weten'. In ons gastenboek keren steeds weer dezelfde positieve bewoordingen terug, waarbij vooral de sfeer en de gastvrije ontvangst geroemd worden. Deze gastvrijheid in ons huis wordt geboden door een schare toegewijde en deskundige gastvrouwen en -heren. Hun aanwezigheid biedt aan-

iedere gast net dat gevoel van beleving dat een 'gewoon' museum niet kan verschaffen.

Tenslotte zou ik nog willen opmerken dat het 'museale' koopmanshuis - waar het net lijkt of de familie Breet alleen maar even weg is voor een bezoekje buiten de deur - de basis is geworden van een klein cultuurt centrum. De familie Breet was én sociaal én innoverend én ondernemend. Dat wensen wij als bestuur ook te zijn; ten dienste van de cultuurhistorie een brug slaan tussen verleden en heden. Daarbij trachten wij geen gebaande paden te betreden, maar initiatiefrijk en ondernemend te zijn en te blijven. Wij doen ons best.

Ik kan me voorstellen dat ook u uw kennis en bekwaamheden zou willen inzetten voor het Honig Breethuis. We geven u graag de gelegenheid om dat samen met ons te doen, bijvoorbeeld als vrijwilliger. Mocht dat (nu even) niet uitkomen, dan wordt uw financiële steun vanzelfsprekend bijzonder op prijs gesteld. U zult zien dat uw bijdrage goed wordt besteed.

*Jan Nieuwhoff,
voorzitter*

Mevrouw Breet en haar vriendin kwamen ook een kijkje nemen bij de opening van de expositie

ONZE VRIJWILLIGERS ... DE SPIL WAAR ALLES OM DRAAIT

"Budgetneutraal" was een conditie door Gemeente Zaanstad gesteld voor de exploitatie van het huis Lagedijk 80. En dat zou gelden voor vijf jaar. Dat dit blijkbaar gelukt is mogen we afleiden uit het feit dat het huis nog steeds bestaat, ja, zelfs levenskrachtiger is dan ooit. Zo veel activiteiten worden er nu ontplooid:

- wat een bruisend geheel levert een zondagmiddagconcert of een Zaandijkwandeling;
- wat een heerlijke rust in de Zaankamer als er vergaderd of gebrainstormd wordt;
- wat een gezellig gepraat tijdens een privébijeenkomst, een high tea of een koffierondje;
- wat een aandachtig toeluisteren bij de rondleidingen;
- wat een rode konen bij de kinderen die zitten te knutselen in het kader van een erfgoedproject;
- wat een kreten van verrassing bij binnenkomst van onze gasten.

En dat alles dankzij zo'n 40 personen die zich voor en achter de schermen steeds weer belangeloos inzetten voor zo vele zaken.

In de loop van de afgelopen 10 jaar heeft zich een aantal veranderingen voorgedaan. De meest ingrijpende was het vertrek van Corrie en Henk de Wit die als beheerders-bewoners van het huis, de collectie, de bezoekers en de gasten onder hun hoede hadden (zie foto boven). Zij maakten dat het huis een bewoonde indruk gaf, niet in de laatste plaats door bijvoorbeeld de heerlijke baklucht

rond Sinterklaas als Corrie speculaas gebakken had. En het was heel gezellig als ze met ons tijdens onze 'dienst' even een praatje kwamen maken. De gastvrouwen van het eerste uur denken nog wel eens met weemoed terug aan die 'goeie oude tijd'.

Een volgende verandering is de uitbreiding van de organisatie. Door de vele werkzaamheden in verband met de toegenomen activiteiten zijn er de laatste jaren enige subcommissies gevormd.

We hebben een evenementencommissie, een PR-commissie, een technische commissie voor onderhoud aan huis en tuin, een educatie-commissie, een webmaster. Ieder bestuurslid is in een commissie vertegenwoordigd voor de directe link. Het moge duidelijk zijn dat er door al deze mensen nuttig werk geleverd wordt.

Er is contact met de diverse bewonersactiviteiten in Zaanstreek zoals bijvoorbeeld Eigendijks. Daar is het Honig Breethuis actief bij betrokken. Verder is er aan het huis zelf ook nogal wat veranderd. Er is een Kabinetje gemaakt voor wisselende presentaties, vaak gekoppeld aan een zondagmiddagevenement. Op de verdieping boven de Zaankamer is een educatieve ruimte voor verf- en knutselwerk ingericht; in de ruimte ernaast is een keukenblok geïnstalleerd.

... hoeveel honderden kopjes en glazen zijn er in die 10 jaar al afgewassen?

Het nieuwe kantoortje, ook boven, gaat dienst doen als vergaderruimte voor commissies en bestuur. Beneden zijn aan de voorzijde extra raampanelen aan de binnenkant aangebracht voor de veiligheid. Dankzij een helling bij de ingang in

de steeg kunnen nu ook rolstoelen en rollators binnenkomen. Kortom, de technische dienst is hard aan het werk geweest. En dit alles gaat, waar nodig, in overleg met de verantwoordelijke mensen van het Zaanse Museum, die het bestuur met raad en daad bijstaan.

Molenaar Arie Buttermann toont hoe handgeschept papier wordt gemaakt.

Om de maand komen de vrijwilligers bij elkaar voor een vergadering waar iedereen actief aan kan deelnemen en ideeën, suggesties en ervaringen kenbaar kan maken. Ter voorbereiding daarop wordt een nieuwsbulletin speciaal voor de vrijwilligers per e-mail verspreid.

De andere maanden worden er voor de onderlinge band en om kennis uit te breiden, gezellige bijeenkomsten georganiseerd. Zo werd in dat kader een bezoek gebracht aan papiermolen de Schoolmeester voor een rondleiding en bezichtiging van tentoonstelling 'de Binding', wegens de viering van 400 jaar banden Nederland-New York. Dit had ook te maken met het Honig Breethuis: de Amerikaanse *Declaration of Independence* is indertijd gedrukt op papier gefabriceerd door de firma C. en I. Honig. Er was een vitrine gewijd aan het Honig Breethuis.

Er is veel te doen! En dankzij al die enthousiaste vrijwilligers lukt dat nog steeds heel goed. We zien de komende 10 jaren dan ook met veel vertrouwen tegemoet.

Hanneke Postmus,
coördinatie vrijwilligers

10 JAAR HONIGBREETHUIS HOE HET BEGON

Bijna 60 jaar, vanaf december 1940 tot april 1998, was in het pand Lagedijk 80 de Zaanlandse Oudheidkamer gevestigd. Het pand bood onderdak aan de oudheidkundige verzameling Jacob Honig Jansz. Jr. Met de komst van het Zaans Museum, dat in 1998 geopend werd, kwam een einde aan deze functie van Lagedijk 80.

14 december 1940 werd de Zaanlandsche Oudheidkamer geopend. Van links naar rechts: G.J. Honig, conservator, burgemeester A.H. van Gelderen, J.C. Vis, voorzitter, prof. dr. W. v.d. Pluym, voorzitter Ned. Oudheidkundige Bond, mej. N. Honig, conservatrice rijksmuseum.

De gemeente, die eigenaar is van het pand, was van plan het te verkopen. Hiertegen kwam breed verzet. De architectuur- en kunsthistorische kwaliteiten van de vroeg 18de eeuwse fabrikeurswoning rechtvaardigden een blijvende museale bestemming. Dit karakteristieke Zaanse koopmanshuis zou zijn openbare functie niet mogen verliezen. Omwonenden en betrokken Zaankanters voerden actie, vanuit de museumwereld werd adhesie betuigd.

Overleg tussen gemeente en het toenmalige bestuur leidde tot de afspraak dat afgezien zou worden van verkoop. Een nieuwe presentatie mocht worden ontwikkeld. Een goede vrijwilligersorganisatie zou worden opgezet om het pand daadwerkelijk open te kunnen stellen voor bezoekers. Hiermee was de weg vrijgekomen om na te denken over een nieuwe toekomst voor Lagedijk 80. Gekozen werd voor herinrichting als 'woonhuismonument'. Uit archief-

onderzoek bleek dat er veel informatie was over bewoners en woon-geschiedenis uit de negentiende eeuw. Een beeldbepalende renovatie van rond 1830 vormde voor conservator Alice van Diepen het uitgangspunt voor de nieuwe opzet. In die tijd liet de papierfabriek en nieuwbakken eigenaar Jacob Cornelisz. Breet (1778-1847) een luxueuze Zaankamer aan het voorouderlijk huis bouwen. Tevens gaf hij opdracht

aan de Amsterdamse behangsel-schilder Willem Uppink in het voorhuis kamerbreed landschapsschilderingen aan te brengen. Daarom werd gekozen voor een herinrichting op basis van de bewoningsgeschiedenis tijdens het tweede kwart van de negentiende eeuw. In maart 1998 zijn de plannen voor herinrichting gepresenteerd in de nota van de toenmalige

conservator Alice van Diepen: *Op bezoek bij de familie Breet, een kijkje in het leven van een welgestelde familie in de eerste helft van de negentiende eeuw.* Historicus Rita Hooijschuur deed de research, Pier van Leeuwen, conservator van het Museum van het Nederlands Uurwerk, maakte als gastconservator het inrichtingsplan. Rik Doornberg, museum consulent provincie Noord-Holland gaf adviezen. De realisatie kwam tot stand in nauwe samenwerking met de be-

heerder Henk de Wit.

Voordat Lagedijk 80 weer open kon gaan moest veel noodzakelijk onderhoud verricht worden. Het pand werd teruggebracht in de situatie van circa 1830. Zowel binnen als buiten werd het geschilderd. Wanden werden hersteld, vloeren opnieuw gemarmerd. Bovendien werd een aantal voorzieningen aangebracht zoals een balie, een pantry en een toilet. Voor de inrichting werd gebruik gemaakt van stukken uit de collectie van de Zaanse Oudheidkundige Verzameling aangevuld met bruiklenen en schenkingen. Een sponsoractie leverde het benodigde geld op. Belangrijk was de bruikleen van een tafelpiano uit 1829 door Frans Wytema, waardoor het mogelijk werd ook in de vorm van geluid de tijd van de familie Breet tot leven te brengen.

Het pand kreeg een nieuwe naam, het Honig Breethuis. Met deze naam werd een hommage gebracht aan de bewoners, waarvan het leven met de nieuwe presentatie in beeld gebracht werd én aan de grondlegger van de Zaanse Oudheidkundige Verzameling die in het pand zo lang tentoongesteld werd.

Op 20 november 1999 werd het Honig Breethuis geopend door Zaanse wethouder van Cultuur Judith Schouten-Burger.

*Leonore Olde-Verburg,
evenementencommissie*

Ook officiële gebeurtenissen vonden in die tien jaar plaats, zoals het tekenen van de beheerscontracten voor de ZOV-collectie met het Zaans Museum en het Gemeentearchief in 2007.

NIEUWE BEWOONSTER IN HET HONIG BREETHUIS

Vanaf 23 september heeft het Honig Breethuis er - nu ook officieel - een nieuwe bewoonster bij. Jarenlang heeft zij zich schuil kunnen houden in de linnenkast. En daar was ze opeens. Ontdekt door de dames van de afdeling educatie!

Wie deze bewoonster is? Ze heet Trijntje Bij, en is vernoemd naar de eerste dochter van Cornelis Honig, die getrouwd was met Stijntje Claas

mooie oude huis. Ze wil ze ook de mooiste objecten laten zien die bewaard zijn gebleven in het huis van de families Honig en Breet. Het zijn voorwerpen waaraan zij zelf soms goede herinneringen heeft. Zoals aan het tentjachtje, waarin zij zich stiekem verborgen hield in een bloem op één van de hoeden van de dames, het staand horloge, waar ze uren naar de bewegende bootjes of die blote vrouw kon kijken, wachtend op het moment dat ze van die bol zou afvallen. Het mooie kopje van blauw-wit porselein in het kabinet boven in

Het bestaande schoolprogramma voor de oudere leerlingen wordt aangepast en voor de kleine individuele bezoekers wordt een 'zoekwijzer' gemaakt om op die wijze kennis te maken met het leven van de families Honig en Breet.

Wat Trijntje ook nog graag zou willen? Om net als vroeger, in de tijd van mevrouw Honig en mevrouw Breet, een verjaardagsfeestje te organiseren voor kinderen.

Joke Fieseler, erfgoededucatie

De foto's bij dit artikel geven een goede indruk van de eerste keer dat zulke jonge kinderen in het kader van erfgoededucatie het Honig Breethuis bezochten. Ze luisterden ademloos naar de verhalen over Trijntje en haar huis. Ook het maken van de tegeltjes bleek goed aan te slaan.

Caeskoper. Trijntje werd geboren in 1711 en zij wil graag de kleintjes van groep 1, groep 2 en groep 3 van de basisschool hoe zij woonde in dit

de salon, waar mevrouw Breet altijd op zondagmiddag haar thee uit dronk. Maar vooral ook het beschilde behang in de tuinkamer. Menig keer heeft zij er haar hoofd gestoten omdat het gras en de bloemen zo echt leken.

Trijntje laat in het huis niet alleen de voorwerpen zien en vertelt daar wat over, de kinderen moeten ook zelf 'aan het werk'! Ze gaan een tegeltje versieren (naar voorbeeld van de smuiger), zodat zij bij terugkomst op school een echt tableau kunnen maken van hun eigen tegeltjes. Ook kunnen ze een ansichtkaart inkleuren over Trijntjes avonturen en die later versturen.

HET HONIG BREETHUIS, EEN MONUMENT

Inleiding

Het Honig Breethuis is door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed aangewezen als beschermd monument op basis van de monumentenwet 1988. Het is hiermee één van de circa 55.000 rijksmonumenten in Nederland.

Een gebouw kan tot monument aangewezen worden als het tenminste 50 jaar oud is en door de cultuurhistorische waarde, schoonheid en/of zijn wetenschappelijke betekenis van nationaal belang is.

Hiermee krijgt het gebouw een bescherming met als doel het behoud van de monumentale waarde.

Om deze monumentale waarde te kunnen bewaken, heeft men voor werkzaamheden aan een monument een monumentenvergunning nodig naast andere vergunningen zoals een bouwvergunning.

Goed onderhoud is zeker bij een monument uiterst belangrijk. Onlangs werd het dak van het Honig Breethuis gerepareerd.

Als een gebouw op de monumentenlijst staat kan per definitie geen sloopvergunning afgegeven worden. Vanuit de monumentenwet kan echter niet het onderhoud door de eigenaar afgedwongen worden behalve als, door bijvoorbeeld instortingsgevaar, een gevaarlijke situatie zou ontstaan en dit gevaar oplevert voor de omgeving. Wel wordt het onderhoud en een eventuele restauratie door overheidssubsidie en door fiscale regelingen gestimuleerd.

Restaureren

Onder restaureren verstaat men in het algemeen het herstellen, in oude staat terugbrengen, maar ook het schoonmaken en conserveren van objecten. Dat lijkt een simpele om-

schrijving van het woord. Schijn bedriegt echter ook in dit geval. Bij restaureren spelen allerlei aspecten een rol zoals we zullen zien.

Herbestemming

Vaak is het zo dat de oorspronkelijke bestemming van een monument verloren is gegaan. Dit kan een grote bedreiging zijn voor het voortbestaan van een historisch gebouw.

Leegstand zal gauw leiden tot verval, dus alles is beter dan dat.

Bij het zoeken naar een goede herbestemming zal de monumentale waarde van het monument zo veel mogelijk centraal staan naast de gebruikswaarde. In de praktijk moeten hier toch nogal eens concessies aan gedaan worden om het gebouw te kunnen behouden en om het weer te kunnen laten functioneren in de tegenwoordige tijd. Het zal duidelijk zijn dat dit de ene keer beter lukt dan de andere keer. Voor gebouwen als kerken, watertorens e.d. is het bijvoorbeeld niet eenvoudig een bevredigende oplossing te vinden.

Bij het Honig Breethuis is de oorspronkelijke verschijningsvorm gewaarborgd doordat het na de zuivere woonhuisfunctie een ideale bestemming kreeg als museum. Hierdoor konden aanpassingen tot een minimum worden beperkt.

Uitgangspunten bij restauratie

De historische waarde en de toekomstige bestemming van een gebouw zijn, zoals gezegd, belangrijke uitgangspunten voor een restauratie. De historische waarde is een aanwezig gegeven.

De luchtvochtigheidsgraad in het huis wordt met behulp van een hygrometer geregeld gecontroleerd door het Zaanse Museum

De gebruiker van een monument zal echter eisen stellen voor het gebruik van het gebouw in relatie tot de nieuwe bestemming. Via regelgeving stelt de overheid ook eisen.

Aanpassingen zullen dus meestal onontkoombaar zijn. De kunst hierbij is de historische waarde van het monument zo min mogelijk aan te tasten.

Betrekken we dit op het Honig Breethuis dan kunnen we vaststellen dat aanpassingen zijn gedaan op het gebied van sanitaire voorzieningen, verwarming, klimaatbeheersing, keukenvoorzieningen, inbraakpreventie, blusmiddelen enz. Voor het sanitair zijn twee bedsteden opgeofferd. Dit is een aanvaardbare concessie temeer daar de bedsteden, door de nog aanwezige bedsteden-deuren, als zodanig herkenbaar zijn gebleven.

Een uitgangspunt dat in het verleden werd gehanteerd, was het terugbrengen in de oude toestand. Dit standpunt leverde veel discussie op, omdat je je kunt afvragen 'wat is de oude toestand. Een monument heeft vaak een rijke historische bouwgeschiedenis die meestal herkenbaar aanwezig is. Dus welke oude toestand moeten we dan aanhouden? Tegenwoordig is men van mening dat de bouwgeschiedenis van een monument 'afleesbaar' moet blijven. Elementen uit verschillende periodes blijven hierdoor intact. Bij het Honig Breethuis is het interieur van de tuinkamer niet teruggebracht in zijn oorspronkelijke vorm, omdat het interieur deel uitmaakt van de ontwikkelingsgeschiedenis van het huis en omdat het in zijn huidige vorm grote cultuurhistorische waarde heeft. We zouden er toch niet aan moeten denken dat de behangschilderingen weggehaald zouden worden en de schouw weer vervangen zou worden door een smuiger. Dit alles houdt overigens ook in dat eigentijdse toevoegingen, die nodig zijn om een monument in de huidige tijd te laten functioneren, mogelijk zijn. Deze toevoegingen zijn natuurlijk wel gebonden aan een aantal voorwaarden. In feite wordt de bouwgeschiedenis van het monument hierdoor voortgezet.

Onderzoek voor een restauratie

Voorafgaande aan een restauratie zal altijd een bouwhistorisch en bouwtechnisch onderzoek gedaan worden. Ook zal onderzoek gedaan worden naar het monument in relatie tot zijn omgeving in verleden en heden. Verder zullen, om tot een goede herbestemming te komen, de gebruiksmogelijkheden onderzocht worden in relatie tot het historisch gebruik.

Het bouwhistorisch onderzoek

Dit onderzoek kan zich richten op geschreven bronnen en op het monument zelf.

Voor de geschreven bronnen kan onder meer gezocht worden in gemeentelijke archieven, familiearchieven, kerkarchieven, notariële archie-

ven enz. Oude tekeningen, kaarten en afbeeldingen, tekeningen voor bouw- of verbouwaanvragen, oude kadastrale kaarten, boedelbeschrijvingen, testamenten e.d. kunnen ons de nodige informatie verschaffen. Op de oudste stadsplattegronden worden vaak gebouwen driedimensionaal afgebeeld, waardoor een indruk van de verschijningsvorm, in die tijd, wordt verkregen. Alhoewel dat niet altijd even nauwkeurig is gebeurd kunnen hier toch samen met andere gegevens conclusies aan worden verbonden. Op de onderstaande kadastrale mi-

nuut van 1817 is het Honig Breethuis grijs aangegeven. Weliswaar wordt de bebouwing in die tijd al lang niet meer driedimensionaal aangegeven, maar we kunnen wel zien dat het huis toen al een aangebouwde 'staart' tot aan de Zaan had.

Aanvullend en in relatie tot de geschreven bronnen wordt bouwsporenonderzoek aan het bouwwerk zelf gedaan. Bouwsporenonderzoek is een grote bron van informatie. Aan bijvoorbeeld het toegepaste metselverband, de afmeting van de metselsteen, merken op de kapconstructie, gebruikte houtmaten en houtsoorten, de toegepaste ramen, versierende elementen, bouwnaden, constructiewijze enz. kunnen conclusies verbonden worden voor wat betreft de bouwtijd. Het zal duidelijk zijn dat kennis van oude bouw-

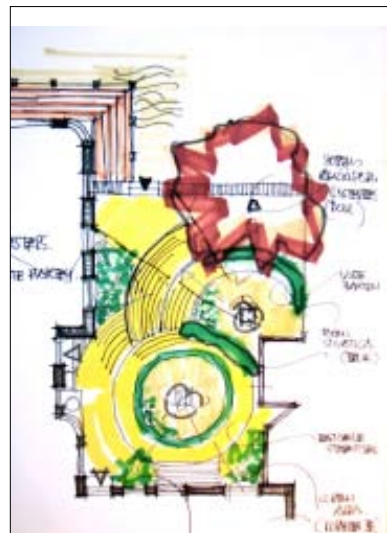
technieken, bouwmaterialen, woonvormen en gebruiken nodig is om deze sporen te onderkennen en om de juiste conclusies hieraan te kunnen verbinden.

In de speciale aflevering van Anno 1961 over het Zaan Historisch Museum van november 1992 kunnen we uitgebreid kennismaken van het onderzoek dat door S. de Jong is gedaan en welke conclusies hieraan verbonden worden.

Naast vele andere zaken kunnen we hier lezen dat de 'staart' tussen Zaankamer en voorhuis omstreeks 1830 moet zijn verhoogd. De lijst

In 1893 is door G.J. Honig een tekening gemaakt van de plattegronden van het Honig Breethuis. De toenmalige indeling van het huis is duidelijk aangegeven. Daarnaast zijn allerlei wetenswaardigheden bijgeschreven die het interieur betreffen. Op de tekening staat ook een uitgebreide toelichting die hieronder is afgedrukt. Hierin lezen we dat de Zaankamer in 1828 of 1829 gebouwd is. Hieruit kan, in samenhang met de kadastrale minuut, geconcludeerd worden dat het achterste deel van de 'staart' gesloopt is om de huidige Zaankamer te kunnen realiseren.

van de oude goot is nog aanwezig (zie foto).foto zijkant zaankamer Ook blijkt er op de verdieping gedeeltelijk een dubbel dakbeschot te zitten. Eén behorend bij een vroeger lager deel, het andere behorend bij een verhoogd gedeelte.

Schets tuinontwerp. In 2008 werd de tuin in Zaanse stijl heringericht nadat een grote olietank moest worden uitgegraven

Het bouwtechnisch onderzoek

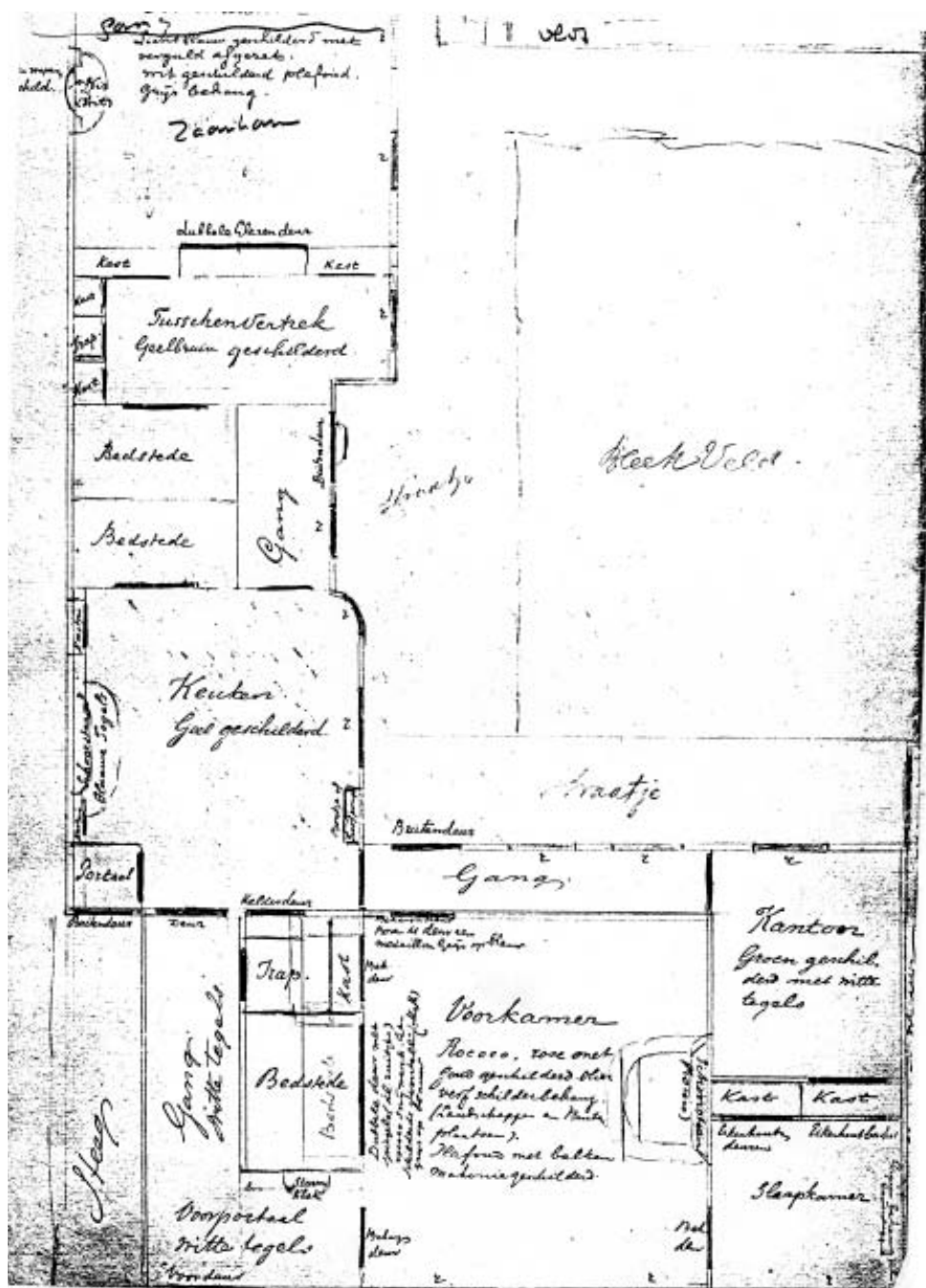
Dit onderzoek zal zich richten op de draagconstructie van het monument. Als we een gebouw willen behouden zal duidelijk moeten worden of de draagconstructie nog in goede staat is. (Onder draagconstructie verstaan we alle onderdelen die gewichten en belastingen naar de draagkrachtige ondergrond overbrengen).

Zo niet, dan zal een afweging gemaakt moeten worden of de constructie in oude stijl kan worden gerepareerd, kan worden vervangen of dat eigentijdse toevoegingen nodig zijn. Als bijvoorbeeld uit verzakkingen, gevolgd door nader onderzoek, blijkt dat de paalfundering niet

goed meer is zal een nieuwe eigentijdse fundering aangebracht worden. Gebreken aan een kapconstructie zullen echter in de meeste gevallen in oude stijl gerepareerd worden. Overigens kan de constructiewijze ook weer bijdragen om tot een goede datering van de gebouwonderdelen te komen.

Voor de mensen die het nog niet kennen, hoop ik dat dit stukje uitnodigt om de speciale uitgave van Anno 1961 over het Honig Breethuis te lezen.

Erik van der Toorn Vrijthoff,
bestuurslid, hoofd Technische Dienst

Plattegrond benedenverdieping Honig Breethuis getekend in 1892

DE ZOV-COLLECTIE VERDER IN KAART GEBRACHT

Hadewych van Heugten heeft, als tijdelijk registrator bij het Zaanse Museum, zich het afgelopen jaar bezig gehouden met het registreren van de collectie van de Zaanse Oudheidkundige Vereniging (ZOV), zowel in het Zaanse Museum als in het Honig Breethuis. Zij kan dit werk dankzij de aanvullende bijdragen van een aantal Zaanse fondsen nog weer tot 1 januari 2010 voortzetten. Dat is goed nieuws omdat hierdoor de omvangrijke collectie steeds meer toegankelijk wordt en de kennis erover vergroot. Tijdens haar onderzoek kwam zij soms opmerkelijke objecten tegen, zoals blijkt uit het volgende verhaal:

WIEZELPOEPERTJES IN HET ZAANS MUSEUM

In de gevarieerde ZOV-collectie in het Zaanse Museum is tussen de verschillende soorten speelgoed een aantal wiezelendozen te vinden. Een wiezelendoos is een vaak rond houten doosje met schroefdeksel waarin speelpenningen bewaard konden worden. Deze speelpenningen werden gebruikt in verschillende spelletjes, zowel voor kinderen als volwassenen.

Interessant is dat de naam 'wiezel' specifiek is voor de Zaanstreek. 1 Wiezel is een verbastering van de naam lousien, de in de 18de eeuw gebruikelijk naam voor speelpenningen. Deze benaming was gebaseerd op de afbeeldingen van de Franse koningen Louis XIV en XV, die vaak op deze koperen speelpenningen voorkwamen. In later tijden gebruikte men de aanduiding wiezel ook voor speelpenningen van andere materialen.

Tijdens de zoektocht naar de wiezelendozen in de collectie van de Zaanse Oudheidkundige Vereniging (ZOV) werd ook een aantal zogenaamde

'wiezelpoepertjes' gevonden. Deze intrigerende naam behoort toe aan drie aardewerken kabouterpjes, die zonder inventarisnummer in het depot lagen te wachten op registratie. De drie wiezelpoepertjes zitten in een gehurkte houding, met een gat

in hun mond dat is verbonden met het gat in hun

achterwerk. Bij de beide gaten zijn deze wiezelpoepertjes zwart uitgeslagen, hetgeen de functie van deze objecten verraaft. Tijdens feesten en partijen werden deze poppetjes tevoorschijn getoverd door de gastheer of -vrouw, men stak een wasstaafje in de mond en stak dit aan. Door

het vuur werden de monden zwart geblakerd en smolt de was, om er aan de achterzijde uit te lopen. Zo poepden deze poppetjes dus druppels was, en zodra deze waren opgedroogd in mooie ronde schijven werden ze gebruikt als speelpenningen, oftewel wiezels. Vandaar de naam 'wiezelpoepertjes', die dus typisch Zaanse is. Het is niet bekend of er in de rest van Nederland dit soort voorwerpen werden gebruikt; wellicht is het gebruik van deze wiezelpoepertjes ook typisch iets voor de Zaanstreek.

De wiezelpoepertjes zijn afkomstig uit de nalatenschap van mevrouw Bets-Krijt te Zaandijk, en in 1986 in de ZOV-collectie terecht gekomen. Waarschijnlijk zijn deze wiezelpoepertjes gemaakt in het begin van de 19de eeuw. De verkleuringen bij de mond en het achterwerk geven aan dat ze zeker gebruikt zijn en waarschijnlijk menige gast hebben vermaakt.

Hadewych van Heugten

WIE WEET WAAR DIT IS?

In het boekje *Zeden en gebruiken aan de Zaanstreek* van dr. G.D.J. Schotel (1^e uitgave in 1874) vond George Sliker deze afbeelding van een tuin met een aantal beelden waar overduidelijk 'ons' tuinbeeldje bij staat afgebeeld. Het is een steendruk van C.G.A. Las. De omgeving ziet er zondermeer Zaanse uit, maar het is niet de tuin van het Honig Breethuis en ook niet die aan de Stationsstraat waar het beeldje vroeger heeft gestaan. Wie helpt dit raadsel op te lossen? Reacties graag via e-mail info@honigbreethuis.nl of per brief: Redactie Nieuwsbrief, Lagedijk 80, 1544 BJ Zaandijk.

Dat modern en oud als het om kunst gaat elkaars schoonheid kunnen versterken was te zien op Nationale Monumentendag 2009. In de tuin en in het huis werden moderne kunstwerken geexposeerd, evenals in het Weefhuis en het Raadhuis in Zaandijk

DE BEHANGSELS VAN WILLEM UPPINK IN HET HONIG BREETHUIS

Moest u op school ook de Camera Obscura van Hildebrand lezen? En vond u het een saai boek, of heeft u het keer op keer herlezen? In het laatste geval herkent u in de tuinkamer van het Honig Breethuis misschien wel de beroemde kamer van oom Stastok met de geschilderde behangsels, waar oom en tante hun visite ontvingen. Vanaf de achttiende eeuw lieten veel welgestelden de 'mooie kamer' van hun huis voorzien van geschilderde en geïdealiseerde landschapstaferelen.

Net als ons fotobehang van de jaren zeventig met ondergaande zonnen en bosgezichten, wilden ook de bewoners van toen een stukje natuur in huis halen. Niet alleen in Amsterdamse grachtenhuizen was geschilderd behangsel te vinden, ook in de Zaanstreek had men belangstelling. De schilderijen in het Honig Breethuis nemen bezoekers mee terug in de tijd, naar de landelijke wereld van 1830 waarin men nog geen haast had. Ze werden in dat jaar in het huis aangebracht in opdracht van papierfabrikant en toenmalig huiseigenaar Jacob Breet en zijn gemaakt door de Amsterdamse schilder Willem Uppink (1767 - 1849). Willem Uppink is in de kunstgeschiedenis altijd een 'kleine naam' geweest; desondanks heeft hij een prachtige erfenis nagelaten, die pas nu op waarde geschat wordt.

Geschilderde behangsels werden destijds min of meer seriematig in ateliers gemaakt, waar een heel team aan een set doeken werkte. Vermoedelijk heeft Uppink zelfstandig gewerkt, met wellicht alleen een knecht. Het schilderen van een aantal kamerdoeken was geen sinecure! De schilderijen die de tuinkamer sieren dwingen bewondering af door de zorgvuldigheid van de figuren en de illusie van 'buiten'. Een kunsthistorisch onderzoek dat ik binnenkort hoop af te ronden, heeft veel informatie over hem aan het licht gebracht. Behalve de nog bestaande behangsels maakte hij ook landschappen, enkele portretten (waaronder een vermoedelijk zelfportret) en werkte hij verrassend genoeg mee aan één van de allereerste panorama's in

Nederland, een gezicht op Amsterdam. Mogelijk kwam die opdracht min of meer toevallig, want de oorspronkelijke schilder liet het kort na aanvang van het werk afweten en samen met een collega-schilder maakte Uppink het doek voor de opdrachtgever af. Anders dan het Panorama Mesdag bestaat het gezicht op Amsterdam niet meer, maar wie de weidse landschappen op de Zaandijkse behangsels ziet kan zich voorstellen hoe Uppink het Amsterdam van toen schilderde. Reislustig was Uppink ook, want hij maakte tekeningen in Westbroek (U.) en op het landgoed Beekhuizen bij Velp. De heuvellandschappen op het riviergezicht in de tuinkamer zijn misschien Duits van

oorsprong, al er is van zijn omzwervingen geen geschreven verslag bekend. Uppink was dus een schilder met verborgen, maar ook grote kwaliteiten. Toen hij stierf was het met de geschilderde behangsels allang voorbij en was papieren behang daarvoor in de plaats gekomen. De Gemeente Zaanstad, eigenaar van het Honig Breethuis mag zich met enige trots bezitter noemen van één van de weinige nog bestaande behangsels van Uppink; elders in Zaandijk is nog een particuliere woning met een volledig ensemble door hem geschilderde behangsels. Ze werden gemaakt in een tijd toen gedrukt papieren behang de eens modieuze geschilderde behangsels bijna geheel had verdrongen. In Amsterdam bevinden zich in een

pand aan één van de grachten drie kamers met in totaal dertig door Uppink gemaakte behangsels, die zich nog op de originele locatie bevinden. Wie het zeldzame voorrecht heeft in deze kamers rond te mogen

rondwandelen, lijkt in een tijdmachine te stappen en beseft wat een geweldige en voor iedereen toegankelijke rijkdom wij aan de Lagedijk in huis hebben! Dankzij Jacob Breet, die koos voor iets wat eigenlijk al ouderwets was, heeft het Honig Breethuis een prachtig stukje erfgoed van grote rijkdom in huis!

George Slieker, vrijwilliger en medewerker redactie

DE PIANOFORTE IN HET HONIG BREETHUIS EN KAORU IWAMARU

Wijs was het om na alle gezamenlijke acties tot behoud van de Zaanse Oudheidkamer het monument in te richten als koopmanshuis van de familie Breet.

"De families van Gelder en Breet waren aangeboren muzikaal", zo schreef Neeltje Mulder in haar jeugderinneringen: 'Uit den goeden ouden tijd'. Zeker zal tot de inboedel behoord hebben een pianoforte waarop veelvuldig gemusiceerd werd.

Toen de toenmalige conservator Henk de Wit mij vroeg of ik niet een tafelpiano uit 1830 wist, aarzelde ik niet om het door mij gerestaureerde instrument uit mijn collectie ter beschikking te stellen. Dit instrument had al een belangrijke rol gespeeld in enkele concerten, die ik in het kader van de festiviteiten ter gelegenheid van het 500-jarig bestaan van Zaanse Oudheidkamer onder de titel 'Van minnstreel tot soundtrack, 500 jaar kamermusiek in Zaanse Oudheidkamer', had georganiseerd.

De tafelpiano is een van de drie soorten pianofortes: vleugels, verticale vleugels en instrumenten in de vorm van een tafel, die rond 1830 buitengewoon populair waren. Bij de pianoforte, in Italië al in het begin van de 18de eeuw ontwikkeld uit een klavecimbel, konden de hamertjes naar believen zacht of hard worden aangeslagen, waardoor de expressiemogelijkheid was toegenomen.

Pas in de tweede helft van de 18de eeuw begon de populariteit toe te nemen.

Ook in Nederland, dat al eeuwenlang een voorname rol gespeeld had in de muziekinstrumentenbouw, werden - voornamelijk in Amsterdam - pianofortes, meestal in de vorm van een tafel, gebouwd. Deze instrumenten

pianofortebouwer C.C.E. van der Does (1769 - 1827), op 15 januari 1830 vestigde op de Bloemgracht te Amsterdam.

Door de goede zorgen van Leonore Olde en Riet Alons mocht het instrument zich in toenemende belangstelling verheugen. Tevens is de kwaliteit van de concerten belangrijk verhoogd. Het instrument is door zijn constructie bijzonder gevoelig voor omgevingscondities en raakt daardoor makkelijk ontstemd en ontregeld.

Bespeeling vergt een bijzonder toucher en is niet gemakkelijk voor de hedendaagse pianist.

Gelukkig hebben enkele professionele fortepianisten de weg naar het Honig Breethuis gevonden, van wie de Japanse Kaoru Iwamura alle bijzondere kwaliteiten uit de pianoforte weet te halen. De verfijnde nuances van haar spel doen het instrument onder haar handen tot zijn recht komen, zodat zij ieders hart weet te bereiken.

Het is bijzonder toe te juichen dat het Honig Breethuis ter gelegenheid van haar 10-jarig bestaan een drietal concerten met Kaoru Iwamura als middelpunt heeft georganiseerd.

Frans Wytema

OP BEZOEK BIJ EEN ZAANS PAPIERFABRIKEURSGEZIN UIT DE 19DE EEUW

De familie

De keuken met traditionele smuiger is sinds de oorspronkelijke bouw uit 1710-1711 vrijwel onveranderd gebleven. In de tijd van het gezin Breet werd er dan ook niet meer gekookt. Dat deed men in het belendende pand, waar een fornuis inmiddels het aloude haardvuur had verdrongen. In de gaanderij worden we bij monde van de jongste zoon Jan voorgesteld aan de familieleden, keurig en smaakvol vastgelegd door de Haagse portrettist Wijnand Esser als een ge-goede, modieuze modelfamilie. Huisvader Jacob en zijn twee jaar oudere echtgenote Grietje Jansd. de

Jager betrokken het huis na het overlijden van grootmoeder Breet in 1826 met de jongste twee van hun vijf kinderen: Jan en Maartje. Jan is het spreekwoordelijke 'beste jongetje van de klas' en zal na de dood van zijn ouders het pand erven. Als hij in 1892 sterft, wordt een boedellijst opgemaakt; samen met de boedellijst van zijn zus Maartje uit 1885 is die van

onschatbare waarde gebleken voor de herinrichting.

Biedermeier

Zo straalt de voorkamer de sfeer uit van het gegoede burgersmansbestaan dat in het Duitse taalgebied als 'Biedermeier' wordt aangeduid. Centraal staat een rijk gedekte tafel en langs de fraai beschilderde wand nodigen een luie mahoniehouten canapé en twee fauteuils naast een speeltafeltje tot de goede dingen des levens, zoals een bordspel, een pijpje of glaasje madeira. Moeder Grietje houdt het bij een leesboek en haar breiwerk. Bij de aanblik van de idyllische landschapsschilderingen wordt ze herinnerd aan de welkome familie-uitstapjes. De natuur is in

deze huiselijke oase getemd met nauwgezette penseelstreken en decoratieve vogelkooitjes. Voor de nachtrust maakte men in 1830 niet langer gebruik van de uitbundig van rocolijstwerk en spiegelglas voorziene, maar tamelijk bedompte bedstee. Het echtpaar had deze naar modern gebruik verruild voor een comfortabel ledikant.

Verdrinkingsdood

Dat de familie niet alleen huiselijk geluk en gezapigheid kende, demonstreert dochter Maartje in het kleine vertrek tussen de keuken en de Zaankamer. Zo staat de watersnood van 1825, waarbij het vee in de kerken en molens moest bivakkeren om aan de verdrinkingsdood te ontsnappen, nog vers in haar geheugen gegrift en door een tragisch ongeval vond haar oudere zusje Aagje het jaar ervoor de dood in de Zaan. Een graf dicht en enkele achtergebleven kledingstukken zijn de stille getuigen van dit leed.

Zaankamer

In de laatclassicistische Zaankamer kan de bezoeker op verhaal komen tijdens een heus 'Zaans rondje': een kopje thee of warme chocolade voorzien van een krakeling. Hier valt te genieten van het weidse uitzicht over de Zaan. De bouw van het 'goejaars-end' kon bekostigd worden dankzij de lucratieve papierfabricage.

Als eerbetoon aan het familiebedrijf C & I Honig Breet liet de trotse entrepreneur Jacob Breet het bedrijfs-wapen aanbrengen. Het stelt een

bijenkorf met drie papierbalen voor en prijkt zowel boven de schoorsteennis als in de gevelbekroning. Rondom zijn ondermeer portretten te zien van broer en zakenpartner Klaas met echtgenote, alsook zuster Aagje met man en kinderen, die meermaals op visite zullen zijn geweest.

Muzikaliteit

Op de bovenetage vinden we het bodekamertje: het domein van Guurtje Verdonk, die ons inwijdt in de familiegeheimen. De oudste zoon Cornelis blijkt zowaar gescheiden te zijn, terwijl zijn broer Jan in het huwelijk treedt met zijn volle nicht. In de grote zaal ontmoeten we het bruidspaar persoonlijk en paasbest aangekleed naast een pianoforte. Dit instrument refereert aan de muzikaliteit van de familie. Niet alleen op bruiloften en partijen pakte men flink uit met samenzangen als *De liefde aan de Zaan*; Jan's neef en latere zwager Jacob Klaasz. was een internationaal gevierd zanger en compo-

nist. Van hem zijn enige composities te horen, zoals het wiegelied *Moeder en kind*. De wanden zijn behangen met portretten van met name familieleden van moederszijde.

Jacob wordt aandacht gevraagd voor zijn diverse nevenfuncties, zoals diaken bij de Doopsgezinde Gemeente. De grote zaal herbergt ondermeer een fraaie zilver- en porseleinkast. De kraamkamer herinnert aan de geboorten in dit pand van Jacob en zijn broer en zus tijdens het laatste kwart van de 18de eeuw. Grietje kreeg negen kinderen waarvan er vier op jonge leeftijd overleden. Dochter Grietje Jacobs bracht het oudste kleinkind voort, dat ook Grietje werd genoemd, zij zou later de universeel erfgename zijn. Het huwelijk van Jan bleef kinderloos. Hij zou het huis als laatste Breet bewonen.

Met de herinrichting is het pand Lagedijk 80 weer hersteld als histo-

Kraamkamer

De zijvertrekken zijn achtereenvolgens ingericht als kantoor, slaap- en kraamkamer. In het kantoor van

risch woonhuis. Dankzij aankleding, huisraad, kostuumpoppen en stemmen wordt een kijkje vergund in de kraamkamer van onze moderne industriële samenleving. Daarmee ademt het Honig Breethuis de geest van degelijkheid en ondernemerszin, van stijl en 'schwung'.

Bron: Nieuwsbrief ter gelegenheid van de opening in november 1999.

Met dank aan fotograaf Ruud Legdeur uit Heerhugowaard die onlangs foto's maakte in het Honig Breethuis en ons toestond een aantal hiervan voor dit artikel te gebruiken.

Feestagenda

Van eind september tot eind november staat het Honig Breethuis in het teken van haar 10-jarig jubileum. Op de achterzijde van deze Nieuwsbrief de programmering. Hieronder een toelichting bij de programma's. Meer informatie over het jubileumprogramma is ook te vinden op www.honigbreethuis.nl.

Feest in de Zaanstreek

Deze toepasselijke expositie, die in samenwerking met het Gemeentearchief Zaanstad en het Zaanse Museum tot stand kwam, geeft een beeld van hoe men vroeger in de Zaanstreek feestvierde. En ook welke activiteiten toen populair waren zoals het 'korrierijden' op luilakochtend in onder andere de Stationstraat in Zaanadam. Of de kermis met Pinsteren in Krommenie en Wormer en het 'bokkie kopen' in Purmerend op derde pinksterdag. Samensteller Dirk Ronitz van het Gemeentearchief Zaanstad: "Toen ik het verzoek kreeg van het Honig Breethuis om een expositie te maken over feest in de Zaanstreek vond ik het moeilijk om te kiezen uit de verschillende feesten waar iets over te vertellen valt. Al gauw bleek dat er over de algemene feesten als Sint Maarten en Sinterklaas (vooral kinderfeesten) de meeste informatie en afbeeldingen te vinden waren. Met name voor ouderen een feest van herkenning. We zijn immers allemaal jong geweest en hebben allemaal ervaren hoe het is om de snoepzak om te keren op tafel en te kijken naar al dat lekkers dat opgehaald was".

Verder is er aandacht voor het in 1894 opgevoerde toneelstuk De Bloem van Zandijk, speciaal voor het 400-jarig jubileum van Zandijk geschreven door G.J. Honig. Hij was de zoon van Jacob Honig Jansz. Jr. en Neeltje Mulder en conservator van de door zijn vader bijeengebrachte Zaanlandse Oudheidkundige

Verzameling (ZOV), waarvan een belangrijk deel te zien is in het Honig Breethuis.

"Op de expositie getuigen tal van prenten, tekeningen en foto's van een feestende Zaanstreek. Samen met de voorwerpen geeft het een mooi beeld van de rijke historie van onze levendige en actieve Zaanstreek," aldus Ronitz.

Lezing Kleurgebruik en architectuur - 18 oktober

"In de architectuur is kleur een van de moeilijkste onderwerpen", vertelt kunst-/architectuurhistoricus Hans van Kampen. Kleur is zo veelzijdig dat hij er uren over kan vertellen. "Denk maar de talloze aspecten van kleur: de functionaliteit, kleur als accent, modehistorisch gezien, persoonlijke kleurbeleving, kleur als signaal (verkeer) en niet op de laatste plaats, als bescherming."

"Mijn lezing over kleur begint bij de grotten van Lascaux en eindigt bij de bouwwerken van nu." Tijdens zijn voordracht in Zandijk zal Van Kampen voornamelijk vertellen over het kleurgebruik in de provincie Noord-Holland. En over de invloed die de VOC, de Zaanse industrialisatie en de inpoldering op het kleurgebruik in de architectuur heeft gehad.

Vanzelfsprekend zal de geschiedenis van het Zaanse groen ter sprake komen. Daarnaast behandelt de kleurexpert het West-Friese groen "meer mintgroen dan het bekende Zaanse groen", maar ook de geheimen van het Amsterdams (heren)grachtengroen doet hij uit de doeken. Daarnaast komen we aan de weet waarom de gevels in Broek-in-Waterland grijs zijn.

De belangstelling voor kleur komt voort uit het aanbod van bijzondere pigmenten. Bij verfmolen de Kat op de Zaanse Schans is dat goed te zien; daar vind je een uitgebreide collectie kleurstoffen uit de hele wereld. Verder zal kleur als statussymbool aan de orde komen. Kleur geeft aanzien aan koopmanshuizen en boerderijen, kijk maar naar het Honig Breethuis.

De schriften waarin lokale schilders hun materiaalgebruik noteerden, leveren een schat aan informatie op over het kleurgebruik rond 1865. Aan de hand van een "stuk verf, net marmer" zal de spreker de kleurevolutie over een periode van 175 jaar laten zien. Daarbij valt op dat de kleuren in de architectuur steeds lichter worden tegen de twintigste eeuw. Hans van Kampen is bezig met een boek over kleur, alleen moeten we daar nog even op

wachten. "Over kleur kun je nou eenmaal blijven schrijven." In de tussentijd geeft zijn folder Verantwoord kleurgebruik, van Texel tot het IJ een heel aardig beeld over het kleurgebruik van vroeger en nu in Noord-Holland.

Glas aan de Zaan

Bert Frijns in het Honig Breethuis

Van 1 november tot 7 december is er een unieke tentoonstelling te zien in het Honig Breethuis. In het vroeg 19de-eeuwse interieur van dit typisch Zaanse patriciërshuis zal een aantal indrukwekkende glazen objecten worden getoond van Bert Frijns. De wereldbepaalde glaskunstenaar keert daarmee tijdelijk terug naar zijn roots. Nadat hij de Gerrit Rietveld Academie had doorlopen woonde en werkte hij van 1980 tot 1989 in Landsmeer.

Voor Frijns zijn water en licht de belangrijkste ingrediënten om mee te werken. Het is daarom niet verwonderlijk dat hij zich uiteindelijk vestigde in Zeeland, aan de dijk van de Noordzee. De natuur is voor hem essentieel. Ooit opgeleid als beeldhouwer, werkt hij al decennia uitsluitend in kleurloos glas. Hij ontwikkelde zelf een procédé, waarbij enorme platen vensterglas vorm krijgen, zonder dat er sprake is van blazen. Als enige past hij deze techniek toe, waarvan alleen hij het geheim kent. Het stelt hem in staat om grote, strakke vormen te maken, die in hun minimalisme een tijdloze Hollandse soberheid uitstralen. Zo ontwikkelde Frijns een geheel eigen vormtaal, die onlosmakelijk verbonden is met de traditie van Nederlands 'design'. Zijn werk

is verspreid over de wereld.

Het glas van Frijns zal in het interieur van het Honig Breethuis een bijzonder schouwspel opleveren dat refereert aan het Noord Hollandse water en licht.

Pianoforte Festival in het jubileum-weekend 20, 21 en 22 november

Kaoru Iwamura and Friends

Gedurende het jubileumweekend presenteren we een drietal bijzondere concerten. De Japanse pianiste Kaoru Iwamura zal spelen met de violiste Heleen van Hulst en de gitarist Dario Maculoso.

Kaoru Iwamura speelde al verschillende keren met groot succes in het Honig Breethuis. Tijdens het 3-daags festival is er elke dag een ander concert. Bij alle concerten speelt fortepianiste Kaoru Iwamura op de 'Duwaer' tafelpiano van het Honig Breethuis.

Vrijdag 20 november 2009, 20.00 uur

'Hedendaagse en klassieke muziek voor gitaar en fortepiano'.

Werken van o.a. Ferdinando Carulli, Martijn Voorvelt en Huib Emmer.

Door Dario Maculoso, gitaar en Kaoru Iwamura
Na het succes van eerder dit jaar zijn Kaoru en Dario weer terug in het Honig Breethuis. Deze keer speelt het duo twee première stukken, die speciaal voor dit duo zijn gecomponeerd door Martijn Voorvelt en Huib Emmer.

Zaterdag 21 november 2009, 20.00 uur

Schubert, sonatines voor viool en fortepiano, Jan Ladislav Dussek, sonates voor viool en piano Op. 69 -1 & 2

Door Heleen Hulst, viool en Kaoru Iwamura
Het duo brengt twee sonatines van Schubert ten gehore, die hij schreef toen hij pas 19 jaar oud was. Voor het publiek in het Honig Breethuis spelen we de sonatines in een intieme setting, een soort 'kleine Schubertiade'.

Zondag 21 november 2009, 15.30 uur

'Haydn memoriam'

Solo-recital door Kaoru Iwamura.

Kaoru speelt een solorecital: een in memoriam voor Franz Joseph Haydn, dit ter nagedachtenis van zijn 200ste sterfjaar. o.a. Haydn piano sonates, 'Andante con variazioni' en 'Fantasia'.

De Japanse fortepianiste **Kaoru Iwamura** is regelmatig te horen in solorecitals en in ensembles in binnen- en buitenland (o.a. in Oostenrijk, Duitsland, Engeland en in Japan). Kaoru is geboren in Tokio, waar ze piano studeerde aan de Musashino Academy of Music. Ze behaalde in 1995 haar Masters diploma. Tijdens haar studie ontwikkelde zij een grote interesse voor de historische uitvoeringspraktijk, in het bijzonder die van de fortepiano. In 1996 vertrok ze naar

Fortepianiste Kaoru Iwamura en Dario Maculoso tijdens een optreden in Londen.

Nederland om fortepiano te studeren aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag met Stanley Hoogland.

Zij vervolgde haar studie aan het Conservatorium van Amsterdam, waar ze in 2003 afstudeerde. In 2002 nam Kaoru deel aan de Erasmus-uitwisseling en studeerde ze een jaar aan de Mozarteum Universiteit in Salzburg fortepiano met Wolfgang Brunner en klavecimbel met Siegbert Rampe.

In 2006 ontving ze in Engeland de Muzio Clementi Award bij het Finches Musical Museum als een specialiste op het gebied van het vroege toetseninstrument voor haar subtiële uitvoering op tien verschillende toetseninstrumenten (gebouwd tussen 1668 en 1866).

Violiste Heleen Hulst is zowel thuis in de hedendaagse als in de oude muziek. Zij speelt in bekende ensembles, o.a. het Schönberg Ensemble, l'Archibudelli, Anima Aeterna en de van Swieten Society. In 1995 en 1997 nam zij deel aan het Tanglewood Music Festival waar zij beide keren werd onderscheiden met de prijs voor 'an outstanding violinist'.

Heleen Hulst

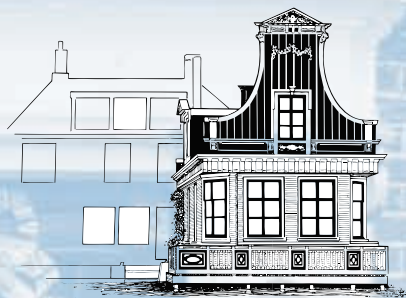
Dario Maculoso - gitaar, werd in 1968 geboren op Sicilië. Hij studeerde aan het conservatorium in Palermo en aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam waar hij met de hoogste kwalificaties afstudeerde. Hij volgde lessen bij Gustav Leonhardt en Walter van Hauwe. In vele Europese landen en in Japan gaf hij recitals, zowel als solist als in ensembles. Hij geeft master-classes, doet musicologisch onderzoek, publiceert en is directeur van verschillende concert series. Verschillende Europese componisten schreven werk voor hem. Dario Maculoso heeft inmiddels 3 CDs uitgebracht. Op de laatste speelt hij met de Nederlandse fluitiste Eleonore Pameijer 19de eeuwse duetten.

COLOFON

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de Vereniging tot instandhouding en uitbreiding van de oudheidkundige verzameling Jacob Honig Jsz. Jr. en heeft als doel de band tussen de vereniging, het Honig Breethuis en de leden te behouden en te versterken.

Redactie: Wikje van Ritbergen en George Slieker
Vormgeving: Ruud van Ritbergen
Foto's: Ruud Legdeur en Ruud van Ritbergen
Drukwerk: Drukkerij De Top

Honig Breethuis.
Lagedijk 80 1544 BJ Zaandijk
Tel. 075-6217626
E-mail: info@honigbreethuis.nl
Website: www.honigbreethuis.nl
Open: april - oktober 13.30 - 17.00 uur,
oktober - april van 13.30 - 16 uur,
ma./za./1e kerstd./oud en nieuw gesloten.
Afspraken arrangementen en ontvangsten:
J.A. Postmus-Brinkhuis (075-6283406) of
tijdens openingsuren bij het Honig Breethuis.

10 jaar
Honig Breethuis
Lagedijk 80 • Zaandijk

FEEST

PROGRAMMA 2009

22 sept t/m 25 okt

Expositie

FEEST IN DE ZAANSTREEK

zo 11 okt - 13.30 u

Wandeling met gids

door HISTORISCH ZAANDIJK

zo 18 okt - 15.00 u

Lezing

KLEURGEBRUIK EN ARCHITECTUUR

door Hans van Kampen

1 nov t/m 6 dec

Expositie

BERT FRIJNS: GLASKUNST

zo 15 nov - 13.30 u

Wandeling met gids

door HISTORISCH ZAANDIJK

vrij 20 nov - 20.00 u

Pianoforte Festival

KAORU IWAMURA (pianoforte)

DARIO MACALUSO (gitaar)

za 21 nov - 20.00 u

Pianoforte Festival

KAORU IWAMURA (pianoforte)

HELEEN HULST (viool)

zo 22 nov - 15.30 u

Pianoforte festival

KAORU IWAMURA (pianoforte)

zo 29 nov - 15.30 u

Lezing

CHINEES PORSELEIN IN ZAANS BEZIT

door Harold Bos

Het 10-jarig bestaan van het Honig Breethuis vieren wij graag samen met u!

Om te reserveren en voor meer informatie over het programma, aanvangstijden en entreprijzen zie www.honigbreethuis.nl of bel naar 075-621 76 26 tijdens openingsuren (zondag en dinsdag t/m vrijdag van 13.30 uur tot 16.00 uur).